

Co mogą zrobić dorośli, aby zapewnić bezpieczne przejście dziecka z klasy III do IV?

System edukacji jest podzielony na etapy. Pierwszy z nich stanowi przełom klasy III i IV szkoły podstawowej. Uczeń kończy wówczas edukację wczesnoszkolną i rozpoczyna naukę na II etapie, czyli w klasach IV-VIII. Choć klasę trzecią i czwartą dzielą tylko wakacje, dla ucznia oznacza to przejście do całkiem innej rzeczywistości. Zmiany w organizacji nauki związane z przejściem do klasy czwartej polegają głównie na tym, że:

- zmienia się wychowawca klasy,
- zaczyna się podział na przedmioty,
- zwiększa się grono nauczycieli uczących w danej klasie,
- na każdym przedmiocie obowiązuje określony Przedmiotowy System Oceniania,
- w każdej szkole na tym etapie obowiązuje system ocen w skali 1-6,
- lekcje odbywają się w różnych salach lekcyjnych,
- zwiększa się liczba godzin lekcyjnych w planie lekcji,
- dziecku przybywa obowiązków,
- wyniki nauczania porównuje się poprzez średnie ocen.

Na okres wspomnianego „progu szkolnego” przypada duża liczba szkolnych niepowodzeń. Wiąże się to z istotnym przyspieszeniem procesu kształcenia, poziomem dojrzałości emocjonalnej i samodzielności uczniów oraz z oczekiwaniami dorosłych w stosunku do dzieci. Przeprowadzone badanie własne potwierdza, iż zarówno uczniowie, rodzice, jak i nauczyciele są świadomi, jak ważny jest to moment w systemie edukacji. Trzecioklasiści utożsamiają promocję do klasy IV z przejściem do grona starszej społeczności szkoły. Przystają być maluchami. 27% badanych uczniów klas trzecich czuło lęk przed podjęciem nauki w kl. IV. Główne ich obawy to tłok i hałas na korytarzach szkolnych, wizja rozstania z wychowawczynią klasy III, nowi nauczyciele i przedmioty, więcej obowiązków. Czwartoklasiści podkreślają, że czują się doroślejsi. Jako uciążliwości klasy czwartej wymieniają dużo pracy domowej, ciężki plecak, chodzenie z klasy do klasy, mniej czasu wolnego. W ich wypowiedziach przebrzmiewa też sygnał dotyczący problemów z radzeniem sobie z emocjami (stres, płacz), problem z organizacją czasu, sposobem na skuteczne uczenie się. Patrzą na sukcesy głównie przez pryzmat ocen, średnich, rankingów. Niemal połowa rodziców uczniów czwartych klas miała obawy przed rozpoczęciem nauki przez ich dziecko w klasie IV. Respondenci upatrywali je w większej ilości obowiązków, większej ilości zadawanych prac domowych, nowych przedmiotach i nowych nauczycielach. 40% badanych stwierdziło, że ich dziecko przeżywało stres związany z przekroczeniem II progu edukacyjnego. 60% rodziców przyznało, że wychowawcy klas trzecich prowadzili z nimi rozmowy na temat różnic między klasą III i IV. Równocześnie co dziesiąta pytana osoba przyznała, że takie rozmowy się nie odbyły. Zaledwie 10% badanych poznało wcześniej wychowawcę klasy czwartej, do której trafiło ich dziecko. Na samopoczucie uczniów klasy czwartej w opinii ich rodziców największy wpływ mają: sposób traktowania dziecka przez

nauczycieli, relacje rówieśnicze i panująca atmosfera. Nauczyciele klas I-IV również dostrzegają trudności z przekraczaniem przez uczniów II progu edukacyjnego. Postulują, by zadbać o to, aby uczniowie klas trzecich poznali wychowawców klas czwartych w drugim półroczu klasy III. Ich zdaniem wartościowe byłoby organizowanie lekcji otwartych dla nauczycieli klas I-VI. Respondenci podkreślają, że niezwykle ważne są metody pracy stosowane w pracy z dziećmi. Właściwy ich dobór, w opinii nauczycieli, w dużej mierze warunkuje sukces w pracy z uczniem. Szczególnie akcentowano też w wypowiedziach nauczycieli kwestię indywidualizacji pracy z uczniem. Nie do przecenienia jest ponad wszystko dobra współpraca nauczycieli.

Szkoła jako instytucja i nauczyciele w niej uczący powinni dążyć do tego, żeby stworzyć dzieciom jak najlepsze warunki rozwojowe, ponieważ dzieci w wieku szkolnym wymagają szczególnej opieki ze strony dorosłych. Bardzo wartościowe byłoby systemowe podejście do kwestii progu edukacyjnego na poziomie szkoły. Dobrze przemyślany, opracowany, wdrożony i poddany ewaluacji szkolny program wsparcia uczniów przekraczających próg edukacyjny może skutecznie zapobiec wielu niepowodzeniom uczniowskim, niezadowoleniu rodziców i frustracjom nauczycieli. Bardzo ważną rolę mają także do spełnienia rodzice i opiekunowie dzieci, które rozpoczynają nowy etap. Warto, niezależnie od tego, czy w szkole, do której uczęszcza dziecko, funkcjonuje program wsparcia, czy też takiego nie ma, dołożyć starań, by oszczędzić synowi czy córce przykrych doświadczeń oraz systematycznie wdrażać do samodzielności, uczyć efektywnego uczenia się oraz zarządzania sobą w czasie.

Charakterystyka ucznia gotowego do podjęcia nauki w klasie czwartej:

- potrafi uważnie słuchać i wypowiadać swoje zdanie, uzasadniając je rzeczowymi argumentami,
- potrafi płynnie czytać, rozumie czytany tekst,
- pisze czytelnie, poprawnie – zgodnie z poznanymi zasadami ortograficznymi,
- oblicza w pamięci sprawnie i poprawnie w zakresie 100 (dodawanie, odejmowanie, mnożenie i dzielenie),
- samodzielnie odrabia zadania domowe,
- samodzielnie się uczy, przygotowuje do zajęć,
- jest odpowiedzialny za własną naukę, zachowanie,

Bardzo ważne jest uświadomienie dziecku, jak potrzebna jest w starszych klasach systematyczność w uczeniu się -

wiedzy do opanowania jest dużo, a czasu na naukę tyle samo!

Jak pomóc czwartoklasiście? - wskazówki dla rodziców

1. Przygotuj z dzieckiem plan lekcji z wyraźnie zaznaczonymi numerami sal.
2. We wrześniu poproś dziecko o sporządzenie listy uczących je nauczycieli.
3. Powiadom wychowawcę o szczególnych zaleceniach wobec dziecka (np. ze względu na stan zdrowia).
4. Od początku zwracaj uwagę, aby dziecko zapisywało, co ma zadane- pisemnie i ustnie; odpytuj wyrywkowo.

5. Nie utożsamiaj dziecka z oceną. Zwracaj raczej uwagę na umiejętności zdobywania wiedzy i wykorzystywania jej; radzenia

sobie w sytuacjach problemowych. Niech dziecko dopiero po samodzielnej pracy domowej zapyta, czy możesz sprawdzić

poprawność. Wzmacniaj samodzielność dziecka.

6. Ustal z dzieckiem, że odrabia lekcje tego dnia, kiedy są zadane.

7. Chwal dziecko za postępy - nie za oceny.

8. Pozwalaj na wspólne z kolegami odrabianie lekcji, ale kontroluj je.

9. Pozwól na zaczynanie odrabiania lekcji od tych przedmiotów, które lubi.

10. Zapewnij dziecku przy pracy umysłowej bezwzględny spokój.

11. Pomóż mu w organizacji czasu wolnego- nuda to największy wróg.

12. Pozwól dziecku oswoić się z nową sytuacją, dopiero później zaproponuj zajęcia dodatkowe.

13. Zostaw dziecku czas wolny na swobodny wypoczynek i nieprzewidziane planem zajęcia.

14. Kiedy dziecko odpowiada, że w szkole było ok., ale widzisz, że jest drażliwe, zdenerwowane, ma gorszy nastrój, nie dawaj za

wygraną; po jakimś czasie, przy kolacji zapytaj co było na jakiejś lekcji (wf, angielski), o kolegów/ koleżanki.

15. W razie wystąpienia problemów z rówieśnikami, postaraj się pomóc dziecku znaleźć takie rozwiązanie, które będzie mogło

samo zastosować, a dopiero gdyby to nie skutkowało, interweniuj. Dziecko woli być samodzielne, wstydzi się „skarżenia”

rodzicom.

16. Pamiętaj, aby sprawy delikatne omawiać dyskretnie zarówno z dzieckiem jak i nauczycielami, dziecko szuka aprobaty klasy.

Opracowano w oparciu o:

Pokonujemy II i III próg szkolny / Alicja Smoczeńska, Małgorzata Półtorak // Wychowawca. - 2014, nr 6, s. 28-29

Progi edukacyjne - adaptacja uczniów : bibliografia w wyborze / Elżbieta Trojan // Wychowawca. - 2014, nr 6, s. 13

Program adaptacji uczniów klasy pierwszej / Wiesława Alina Sakowicz // Życie Szkoły. - 2007, nr 7, s. 21-25

Problemy adaptacyjne dzieci w klasie czwartej / Beata Płażewska // Edukacja Przyrodnicza w Szkole Podstawowej. – 2008, z.1-4, s. 133-138

Ewa Frołow

pedagog